

מסכת תענית – שבוע מספר 15

הלימוד השבועי:

דף כ עמוד א 'זכן עיר' – כא עמוד א 'בני חילא דמחוזא'

תוכן הדף

- רקע והקדמה
- דרשות ברכה וקללה
- בלעם ואחיה השילוני
- רבי אלעזר והמכער
- הקנה
- כתלים רעועים ולסמוך על הנס

רקע והקדמה

הגענו לרצף של דפים עמוסי סיפורים ודברי אגדה. יש הרואים בקטעים אלה קלים יותר אבל הבנת המסרים מעבר לפשט העלילה דורשת העמקה רבה לפעמים יותר מבדברי הלכה – הנושאים השבועי: היחס ליופי וכיעור, האם מותר לסמוך על נס וגמילות חסדים.

דרשות ברכה וקללה

- על מה מוסבת מימרת ר' יהודה בשם רב 'ושתייהן לקללה' ? מיהן השתים? מה הבסיס לפירושו במשנה? מה במקרא?
- מה הקשר של רצף המימרות שמביא ר' יהודה בשם רב לסוגיה?
- מהו המסר המובע ברצף אמרות אלו ובדרך בה הן מפרשות את הפסוקים?

בלעם ואחיה השילוני

- עיינו בסיפור בלעם (פרשת בלק, ובמיוחד במדבר כ"ד, פס' 9-4) ובסיפור אחיה השילוני (מלכים א' פרק י"ד, ובמיוחד פס' 15) להבנת ההקשר. האם דרשת ר' שמואל בר נחמני תואמת לפשט המקראות?

רבי אלעזר והמכער

- כיצד מתקשר מעשה זה לרצף הסוגיה?
- 'אמר לו שלום עליך רבי ולא החזיר לו' – מי אמר שלום למי, ומי לא ענה? נסו להבין את הסיפור ע"פ כל אחת משתי הקריאות האפשריות.
- מהו המסר המרכזי של הסיפור, לאור הדרשה שדורש ר' אלעזר ב"ר שמעון מייד לאחריו?

האמנם זהו המסר המרכזי – כלפי מי מופנית הדרשה?

- היחס לכיעור: כפי שודאי (!) זכור לכם, בדף ז' ע"א פגשנו סיפור נוסף על היחס בין יופי לכיעור – הסיפור על בתו של הקיסר ור' יהושע בן חנניה 'חכמה מפוארת בכלי' מכוער' (למי שלא זוכר מומלץ לעיין שם, ולראות את מסקנת הגמרא לגבי יתרון המכוערים בחכמה). השוו אותה לאמירה ביחס לכיעור העולה מסיפורנו?
- בקלסר דפי ההנחיה יש מספר מאמרים על הסיפור – החזירו בסוף הקריאה

הקנה

- בזכות מה זכה הקנה שיטלו ממנו קולמוס לכתובת ספרי תורה?
 - לפי דרשת ר' שמואל בר נחמני (בעקבות בלעם ואחיה השלינוי)
 - לפי דרשת ר' אלעזר ברבי שמעון בעקבות המפגש עם המכוער?
- **הרחבה:** בליקוטי הלכות מפרש ר' נתן את יתרונו של הקנה בתחום האמונה. מהי אותה תכונה שמסמל הקנה? מדוע היא חיונית לאמונה לשיטת ר' נחמן מברסלב.

ספר ליקוטי הלכות - הלכות תחומין וערובי - תחומין הלכה ו

ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה, לעולם יהא רך פקנה ואל יהיה קשה בארז. כי קנה אפלו כל הרוחות שבעולם אין יכולין להזיזו ממקומו, כי הוא רך ונכפף בפני כל ואף – על – פי – כן הוא אמיץ וחזק מאד בשרשו ואין יכולין הרוחות לעקרו ממקומו חס ושלום, מה שאין כן אם היה קשה בארז וכו', הינו כי במקומות כאלו, שהם בחינת חלל הפנוי, שם אסור לכנס בקשיות ותרוצים כלל, בבחינת אל תקשו לבבכם, כי עקר ההתחזקות הוא דיקא על – ידי שהוא רך פקנה, שעל כל השאלות והקשיות והבלבולים שמבלבלין אותו הן המונעים והחולקים והמתנגדים מבני אדם הן רבוי הבלבולים שבמח על כלם לא ישיב דבר בבחינת ואהי כאיש אשר לא שומע ואין בפיו תוכחות, כי הקשיות והבלבולים הבאים משם אי אפשר לישבם כנ"ל. ואף – על – פי – כן הוא חזק באמונה מאד פקנה הרך הנשרש במים שאף – על – פי שגראה כנכפף בפני הרוחות, אף – על – פי – כן הוא חזק בשרשו מאד. כמו כן צריך האדם שיהיה חזק באמונתו כפי שקבלנו מאבותינו ורבותינו ולא ישמע לשום קשיא ובלבול ככל הבאים במקומות כאלו ולא ישיב עליהם ככל כאלו אין בפיו מענה, עד שנדמה להם כאלו הוא נכפף בפניהם חס ושלום, ובאמת זהו עקר התחזקותו בבחינת רך פקנה כנ"ל. ועל – כן דוד המלך, שהוא בחינת משיח, שעקר התקווה על דוד ועקר התקווה הוא לתקן מקומות הרחוקים מאד הנ"ל להעלות משם כל הנופלים לשם, רחמנא לצלן, על – כן בעת שנמשח דוד נאמר, "ואנכי היום רך ומשיח מלך". הינו בחינת רך פקנה הנ"ל שיאזן בשלמות אין מי שיזכה כמו משיח שיקבש כל העולם ויתקנו על – ידי בחינה זאת. וזהו בחינת מה שכתוב ביוסף הצדיק, "ויקראו לפניו אברך". שהוא בחינת אב – רך. הינו אף – על – פי שהוא אב בחכמה, אף – על – פי – כן הוא בבחינת רך בחינת רך, פקנה הנ"ל, כי גם יוסף הוא בחינת משיח, בחינת משיח בן יוסף וכנ"ל. וזהו ואי קשיא נדיא ומתעורא. ששם במקומות כאלו שנעלם האור מאד אם יהיה קשה לו ויכנס בקשיות ותרוצים מתעורא. שישתמו עיניו כעור וישאר בחשך לגמרי, כי אי אפשר לישב הקשיות והבלבולים הבאים משם, על – כן צריכין שם להיות רך, בבחינת רך פקנה לבלי להשיב דבר רק להיות חזק בשרש גדילתו ושרשו להתחזק באמונה שלמה ולבקש ולחפש את ה' יתברך שם גם כן בבחינת איה הנ"ל. ואז דיקא יזכה לתכלית העליה כנ"ל:

- האדמו"ר מגור בעל השפת אמת, בפרשו את יתרונו של הקנה, מבקש למצוא איזון בין תכונות הקנה לתכונות הארז.

שפת אמת ספר בראשית - פרשת מקץ - שנת [תרל"ז]



והנה זה היפוך בחי' יוסף הצדיק שנק' אברך אב בחכמה ורך בשנים. וכי נקרא כן רק בימי נעוריו. רק הפי' כמאמר חז"ל לעולם יהא אדם רך כקנה. ואף בהיותו חכם ועבר עליו שנים רבים צריך להיות בו ענין הביטול והכריעה להשי"ת. והנה השדרה מעמדת האדם על רגליו והיא עצמה נותנת כח ההכרעה. והיא עיקר חיות האדם. וזהו שם אברך להיות יוסף מקור החיות. ומצד זה שיש בו תמיד התחדשות החיות לכן הוא רך כקנה ובוזה שולט ברכה ונקרא אברך בנ"ל:

כתלים רעועים ולסמוך על הנס'

- מדוע אין מתריעין על כתלים רעועים /הראויים ליפול?
- מהי הסכנה הטמונה בכותל הרעוע, מעבר לסכנה הפיזית המיידית? ומה מגן מפניה? האם ההתערבות הא-להית מצויה בהפלת הכותל, או בהשארתו עומד?
- השוו את סיפור רב ושמואל לסוגיה במסכת שבת דף לב ע"א: 'וגברי היכי מיבדקי – ומכל האמת' מהו גורם הסכנה כאן, ומה משותף/שונה בגישת כל אחד מהאמוראים לסכנה בשני המקומות?
- זכויותיו של רב אדא בר אהבה - בדקו את רשימת הדברים שבזכותם האריך ימים, נסו לחלקם לקבוצות: באיזה תחומים הקפיד במיוחד, מהי תכונתו הבולטת ומה הקשר בינה להגנה שלו מפני כתלים נופלים?
- זכויותיו של רב הונא – מאיזה תחום לקוחים מעשיו הטובים? השוו בין השניים.
- רב הונא מוזכר בסוגיה הן כמפרק כתלים רעועים, והן כנסמך על זכותו של רב אדא בר אהבה להגנה כשהוא מפנה את ביתו. האם שני הסיפורים מעידים על עקביות או סתירה בהתנהגותו של ר' הונא? נסו להסביר את השקפתו של רב הונא ביחס להשגחה, נס וטבע.